পাঠ ১১

B4A7T4

ল্ল ণ্ড ষ্প ষ্প্র ক্ষ্ণ ন্ত্র

ব্ৰহ্মপুত্ৰ

অসম এখন নদীমাতৃক দেশ। অসমৰ প্ৰধান নদী ব্ৰহ্মপুত্ৰ। এই নদী অসমৰ পূবে শদিয়াৰ পৰা পশ্চিমে ধুবুৰী জিলালৈকে বৈ গৈছে। পুৰণি আখ্যান মতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ ব্ৰহ্মাৰ পুত্ৰ। ব্ৰহ্মাৰ পুত্ৰ হোৱাৰ বাবে এই নদীক নদ বুলিও কোৱা হয়।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ হিমালয় পৰ্বতৰ মানস সৰোবৰৰ পৰা ওলাইছে। ই বিভিন্ন ঠাইৰ মাজেৰে বৈ আহোঁতে বিভিন্ন নাম লৈছে। অসমত ইয়াক লুইত নামেৰেও জনা যায়। অসমৰ বহুতো উপনদী এই নদীত পৰিছেহি। ইয়াৰ ফলত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী অধিক শক্তিশালী আৰু বিশাল হৈ উঠিছে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপনদীবিলাকৰ ভিতৰত— সোৱণশিৰি, কপিলী, দিচাং, দিখৌ, দিহিং, দিবং, ভোগদৈ, ধনশিৰি, ভৰলী, পাগ্‌লাদিয়া, মানাহ, আই আদিয়েই উল্লেখযোগ্য। হিমালয়ৰ চিৰতুষাৰ অঞ্চলৰ পৰা ওলোৱা বাবে ব্ৰহ্মপুত্ৰত বাৰমাহে পানী থাকে। ঠিক তেনেদৰে ৰাছিয়াৰ ভল্গা নদীতো বাৰ মাহে পানী পোৱা যায়।

অসমৰ কেইবাখনো নগৰ এই নদীৰ পাৰতে গঢ়ি উঠিছে। এইবোৰৰ ভিতৰত গুৱাহাটী, ডিব্ৰুগড়, তেজপুৰ, ধুবুৰী আদিয়েই প্ৰধান। পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ নদী-দ্বীপ মাজুলী। এই মাজুলী ব্ৰহ্মপুত্ৰৰে সৃষ্টি। বাৰিষা কালত হোৱা ধাৰাসাৰ বৰষুণৰ ফলত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানীভাগ ওফন্দি উঠে। তাৰ ফলত বানপানীৰ সৃষ্টি হয়। বানপানীয়ে কাষৰীয়া অঞ্চল বুৰাই পলস পেলায়। এই পলসে অসমৰ মাটি সাৰুৱা কৰে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বুকুৰেদি জল পৰিৱহণৰো সুব্যৱস্থা আছে। শৰাইঘাট দলং, কলীয়াভোমোৰা দলং আৰু নৰনাৰায়ণ সেঁতুৱে এই নদীৰ দুয়োপাৰ ওচৰ চপাই যাতায়াতৰ সুবিধা কৰি দিছে। আনহাতে লুইতৰ বানপানীয়ে খেতি- বাতি, ঘৰ-দুৱাৰ নষ্ট কৰে। মানুহৰ লগতে গৰু, ম'হ আদি জন্তুবোৰৰো অনিষ্ট সাধন কৰে।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীত প্ৰচুৰ পৰিমাণে মাছ, কাছ, শিহু আদি পোৱা যায়। মাছমৰীয়াসকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীত মাছ মাৰে। সেই মাছ বিক্ৰী কৰি তেওঁলোকে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে। ব্ৰহ্মপুত্ৰ প্ৰকৃততে অসমৰ প্ৰাণ স্বৰূপ জীৱনীশক্তি। ব্ৰহ্মপুত্ৰক কেন্দ্ৰ কৰি আমাৰ সভ্যতা, সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে। শিল্পীৰ কণ্ঠত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মাহাত্ম্য এনেদৰে ফুটি উঠিছে—

মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ
মহামিলনৰ তীৰ্থ
কত যুগ ধৰি আহিছে প্ৰকাশি
সমন্বয়ৰ অৰ্থ

(গীতিকাৰ, গায়ক ড° ভূপেন হাজৰিকা)

☞ *গীতটো সংগ্ৰহ কৰি গাবলৈ শিকাব।*

ক্ৰিয়া-কলাপ

ক — পাঠভিত্তিক ক্ৰিয়া

পাঠটো পঢ়া আৰু উত্তৰ দিয়া।

(ক) অসমৰ প্ৰধান নদীখনৰ নাম কি?

(খ) এই নদীখনক নদ বুলি কোৱাৰ কাৰণ কি?

(গ) ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীখন ক'ৰ পৰা ওলাইছে?

(ঘ) অসমত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীক আমি আন কি নামেৰে জানো?

(ঙ) পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ নদী-দ্বীপটোৰ নাম কি?

(চ) ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীত প্ৰচুৰ পৰিমাণে কি কি পোৱা যায়?

(ছ) ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পানী কেতিয়া ওফন্দি উঠে?

উত্তৰ লিখা।

(ক) ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ উপনৈবোৰৰ নাম লিখা।

(খ) ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পাৰত গঢ়ি উঠা তিনিখন নগৰৰ নাম লিখা।

(গ) ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ ওপৰত থকা দলং তিনিখনৰ নাম লিখা।

ব্ৰহ্মপুত্ৰক কেন্দ্ৰ কৰি আমাৰ সভ্যতা, সংস্কৃতি কেনেকৈ গঢ় লৈ উঠিছে লিখা।

শব্দ-সম্ভাৰ আৰু অভিধান চাই অৰ্থ লিখা।

ধাৰাসাৰ	পৰিৱহণ	নদীমাতৃক	সভ্যতা
সংস্কৃতি	জীৱিকা	অন্যতম	ওফন্দি

খ —ভাষা অধ্যয়ন (ব্যাৱহাৰিক ব্যাকৰণ)

যুক্তাক্ষৰ ভাঙি পঢ়া আৰু লিখা।

ভল্গা ল্গ = ল + গ লই গই ল্গ

ল্গ ল + গ লই গই ল্গ — ভল্গা বল্গা

ণ্ঢ ণ + ঢ ণই ঢই ণ্ঢ — সণ্ঢালন সণ্ঢালনি

ষ্প ষ + প ষই পই ষ্প — বাষ্প পুষ্প

ত্ম্য ত + ম + য় তই মই ত্ম তাত য় কাৰে ত্ম্য — মাহাত্ম্য দৌৰাত্ম্য

ষ্প্র ষ + প + ৰ ষই পই ষ্প তাত ৰ কাৰে ষ্প্র — নিষ্প্ৰাণ দুষ্প্ৰাপ্য

ষ্ক্র ষ + ক + ৰ ষই কই ষ্ক তাত ৰ কাৰে ষ্ক্র — নিষ্ক্ৰিয় নিষ্ক্ৰান্ত

ন্ত্র ন + ত + ৰ নই তই ন্ত তাত ৰ কাৰে ন্ত্র — মন্ত্ৰ যন্ত্ৰ

যুক্তাক্ষৰ গঠন কৰা।

ল + গ লই গই ল্গ

ণ + ঢ ণই ঢই ণ্ঢ

ষ + প ষই পই ষ্প

ত + ম + য় তই মই ত্ম তাত য় কাৰে ত্ম্য

ষ + প + ৰ ষই পই ষ্প তাত ৰ কাৰে ষ্প্র

ষ + ক + ৰ ষই কই ষ্ক তাত ৰ কাৰে ষ্ক্র

ন + ত + ৰ নই তই ন্ত তাত ৰ কাৰে ন্ত্র

যুক্তাক্ষৰবোৰেৰে একোটাকৈ শব্দ গঠন কৰা।

ণ্ঢ ☐ ষ্প ☐ ষ্প্র ☐ ষ্ক্র ☐ ন্ত্র ☐ ত্ম ☐

নিৰীক্ষণৰ পাছত শিক্ষকৰ চহী

পঢ়োঁ আহা

ব্ৰহ্মপুত্ৰত থকা শিহু বৰ্তমান দুষ্প্ৰাপ্য হৈ আহিছে।

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নিচিনা ডল্লাও এখন ডাঙৰ নদী।

সণ্ডালনি মানে সকলোৱে জনা শুনা।

তাহানিৰে পৰা আমাৰ গীতিকাৰসকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীক লৈ গীত ৰচনা কৰিছে।

যুক্তাক্ষৰ ভাঙি লিখা।

হ্ম— □ + □ স্থ — □ + □

ন্তু — □ + □ + □ স্ত্ৰ — □ + □ + □

ক্ত— □ + □ স্কৃ— □ + □ + □

দফাটো পঢ়া আৰু তাত থকা নাম বুজোৱা শব্দবোৰ বাছি উলিয়াই লিখা।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ হিমালয় পৰ্বতৰ মানস সৰোবৰৰ পৰা ওলাইছে। ই বিভিন্ন ঠাইৰ মাজেৰে বৈ আহোঁতে বিভিন্ন নাম লৈছে। অসমত ইয়াক লুইত নামেৰেও জনা যায়।

__________ __________ __________ __________

__________ __________ __________ __________

তলত দিয়া বাক্যবোৰৰ আঁচ টনা পদবোৰত লগ লাগি থকা শব্দবিভক্তিবিলাক পৃথক কৰি দেখুওৱা।

<u>অসমৰ</u> বহুতো উপনদী এই <u>নদীত</u> পৰিছে।

উদাহৰণ—

বাক্যত ব্যৱহাৰ হোৱা ৰূপ	শব্দৰ মূল ৰূপ	যোগ হোৱা শব্দ
অসমৰ	অসম	ৰ (অৰ)

নিৰীক্ষণৰ পাছত শিক্ষকৰ চহী

গ— জ্ঞান সম্প্ৰসাৰণ

জানো আহা

ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীক কেন্দ্ৰ কৰি বহুতো লোকে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে। জীৱিকাৰ বাবে কোনে কি কৰে—

মাছমৰীয়াই — মাছ মাৰি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে।

নাৱৰীয়াই — নাও হ'ল জল পৰিৱহণৰ স্থানীয় যান। নাৱেৰে যাত্ৰী অনা-নিয়া, কাঠ, বাঁহ, মাটিৰ বাচন আদি সামগ্ৰী কঢ়িওৱা কাম কৰি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে।

ঘাটোৱালে — নৈৰ ঘাট ৰখে; নাও বা জাহাজৰ পৰা উঠা-নমাত সহায় কৰে।

ফেৰীচালকে — নদীপথত যাতায়াতৰ বাবে ফেৰী চলায়।

পানীভাৰীয়ে — ভাৰেৰে পানী কঢ়িয়াই বিতৰণ কৰে।

মহলদাৰে — মহল বা খণ্ডৰ কৰ-কাটল সংগ্ৰহ কৰে।

নদীক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ়ি উঠা ব্যৱসায়, জীৱিকাৰ নাম লিখা।

জানো আহা

মাজুলী— পৃথিৱীৰ বৃহত্তম নদী-দ্বীপ মাজুলী। ই অসমৰ গৌৰৱ। এই দ্বীপটো অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰস্থল। অসমৰ বিখ্যাত চাৰি সত্ৰৰ মিলনভূমি মাজুলী হৰিনামৰ বৰভেটি। বিভিন্ন সত্ৰ, থান, নামঘৰেৰে পৰিপূৰ্ণ মাজুলীৰ জনসাধাৰণে শংকৰী কৃষ্টি-সংস্কৃতি জীয়াই ৰাখি ইয়াৰ পৰিৱেশ জীপাল কৰি ৰাখিছে। মাজুলী হ'ল সত্ৰীয়া পৰম্পৰাৰ কেন্দ্ৰস্থল। মাজুলী বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সমন্বয়থলী। এনে এখন কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰে পৰিপূৰ্ণ মাজুলী বিশ্ব ঐতিহ্য ক্ষেত্ৰলৈ পৰ্যৱসিত হ'ব বুলি অসমবাসী আশাবাদী।

মাজুলীৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা।

জানি লোৱা

ৰচনা হ'ল কোনো এটা বিষয়ৰ বৰ্ণনা বা বিৱৰণ। ৰচনা লিখিবলৈ হ'লে আমি তলত দিয়া ভাগ অনুসৰি লিখিব লাগিব—

১। আৰম্ভণি
২। বিৱৰণ
৩। উপকাৰিতা
৪। অপকাৰিতা
৫। সামৰণি

ৰচনা লিখোঁতে এটা কথা মনত ৰাখিবা, সকলো বিষয়বস্তুৰে অপকাৰিতা নাথাকে।

গৰুৰ বিষয়ে তলৰ বাক্যকেইটা ৰচনাৰ ক্ৰমত সজাই লিখা।

গৰুৰ নেজ এডাল। গাই গৰুৱে গাখীৰ দিয়ে। গৰু বিভিন্ন বৰণৰ আছে। গৰুৰ প্ৰধান আহাৰ ঘাঁহ। প্ৰবাদ আছে, "যাৰ নাই গৰু সি সবাতোকৈ সৰু।" গোবৰ সাৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। গৰুৰ কাণ দুখন, চকু দুটা। বলধ গৰুৱে হাল বায় আৰু মৰণা মাৰে। গৰু উপকাৰী জন্তু। ই শান্ত প্ৰকৃতিৰ। গৰু এবিধ চাৰিঠেঙীয়া ঘৰচীয়া জন্তু।

নদীৰ উপকাৰিতা আৰু অপকাৰিতাৰ বিষয়ে লিখা।

উপকাৰিতা	অপকাৰিতা
১	১
২	২
৩	৩
৪	৪
৫	৫

☞ *নিৰীক্ষণৰ পাছত শিক্ষকৰ চহী*

জানো আহা

প্ৰকৃতিৰ কোনো বিপৰ্যয়কে মানুহে বাধা দিব নোৱাৰে। আগতীয়াকৈ সাৱধানতা অৱলম্বন কৰিলে সেইবোৰৰ পৰা হ'ব পৰা অনিষ্ট কিছু লাঘৱ কৰিব পাৰি। তেনে কিছুমান দুৰ্যোগ হ'ল— ভূমিকম্প, বানপানী, ধুমুহা-বতাহ, ছুনামি, খৰাং বতৰ আদি।

নাৱৰীয়া, আৰক্ষী, ডুবাৰু, অগ্নিনিৰ্বাপক বাহিনী, ডাক্তৰ— এইসকল তলত উল্লেখ কৰা কি কি কামৰ লগত জড়িত লিখা।

(ক) কোনোবা পানীত ডুবিলে উদ্ধাৰ কৰে ....

(খ) জুই লাগিলে নুমুওৱাত সহায় কৰে ....

(গ) নদী ইপাৰ-সিপাৰ কৰোৱায় ....

(ঘ) আইন শৃঙ্খলা ৰক্ষা কৰে ....

(ঙ) ৰোগীক চিকিৎসা কৰে ....

ঘ— প্ৰকল্প

- **ব্ৰহ্মপুত্ৰক লৈ লিখা কবিতা আৰু গীত সংগ্ৰহ কৰি সেইবোৰৰ এখন পুস্তিকা প্ৰস্তুত কৰা।**
- **অসমৰ মানচিত্ৰখন সংগ্ৰহ কৰা আৰু তাত থকা ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ দুয়োপাৰে কি কি চহৰ-নগৰ গঢ়ি উঠিছে চাই চাই লিখা।**

☞ *ইতিমধ্যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে আগৰ পাঠ্যপুথিৰ পৰা প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগৰ বিষয়ে জানিব পাৰিছে। সেয়েহে বাতৰি কাকত, দূৰদৰ্শনত প্ৰকাশ পোৱা এই প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগসমূহৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ অৱলম্বন কৰা সাৱধানতাৰ বিষয়ে তেওঁলোকক জনাব।*

☞ *নিৰীক্ষণৰ পাছত শিক্ষকৰ চহী*